

Hyvinvointialueiden toimipaikkakäsikirja

Tilastokeskus ylläpitää yritys- ja toimipaikkarekisteriä yrityksiin ja yhteisöihin liittyvien tilastojen perustana ja otoskehikkona. Ylläpitovelvollisuus perustuu yritysrekisteriasetukseen¹. Rekisterissä ylläpidettävät yksiköt on määritelty tilastoyksikköasetuksessa².

Tämän käsikirjan tarkoituksena on havainnollistaa eroa hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien oman palvelurakenteen ja tilastolliseen tarkoitukseen tarvittavan toimipaikkarakenteen välillä. Tarkoituksena on myös tarjota tiedonantajalle ohjeisto, jonka mukaan hyvinvointialueen tai hyvinvointiyhtymän toiminnot tulisi luokitella tilastointia varten toimipaikkayksiköiksi.

Toimipaikkoja tilastollista tarkoitusta varten muodostettaessa ryhmittelyn yhtenä lähtökohtana on TOL 2008 toimialaluokitus³. TOL 2008 on Tilastokeskuksen vahvistama kansallinen tilastotoimen luokitusstandardi, joka noudattaa täysin EU:n uudistetun toimialaluokituksen, NACE Rev. 2:n, rakennetta ja määrittelyjä. NACE on jäsenmaita velvoittavalla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella vahvistettu Euroopan Unionin toimialaluokitus. Täten EU-jäsenmaissa on käytettävä NACE:a tai siihen perustuvaa kansallista versiota tilastotoimessa. TOL 2008 on tällainen asetuksessa tarkoitettu ja Eurostatin hyväksymä, Suomen kansallinen versio.

Toimialaluokitusta on tietyiltä osin tätä ohjetta laadittaessa pyritty soveltamaan siten, että se vastaisi paremmin sellaista tasoa, millä hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien on mahdollista henkilöstön osalta erotella tuottamia palveluja. Näin ollen tiettyjä samassa osoitteessa tapahtuvia toimintoja on mahdollista yhdistää yhdeksi toimipaikaksi, vaikka varsinainen toimialaluokitus erotteleekin toiminnot tarkemmin kuin mitä tässä ohjeistetaan.

Toimipaikka on toimialaluokitusta sovellettaessa keskeinen yksikkö muun muassa seuraavista syistä:

1. toimipaikkakohtainen tieto antaa parhaan kuvan talouden rakenteesta
2. toiminnasta voidaan toimipaikkojen avulla kerätä tietoja ja laatia tilastoja maantieteellisten ja hallinnollisten alueiden mukaisesti
3. monitoimialaisilta toimijoilta saadaan näin toimialoittain eriteltyä tietoa
4. kaikki henkilö pohjaiset tilastot kuvaavat väestön toimiala- eli elinkeinokauden toimipaikkojen kautta.

Hyvinvointialueen toimipaikka

Tilastollinen **toimipaikka** on **yhdessä osoitteessa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia palveluja tai tuotteita tuottava yksikkö.**

Erottelu tehdään toimialaluokituksen mukaisesti. Jotta eri toimintoja voidaan yhdistää samaksi toimipaikaksi, on niiden siis lähtökohtaisesti sijaittava samassa osoitteessa ja oltava riittävän samanlaisia toimialan osalta. Toisaalta samassa osoitteessa sijaitsevia saman toimialan toimintoja ei ole tarpeen erottaa erillisiksi toimipaikoiksi.

¹ Yritysrekisteriasetus. Regulation No 177/2008 of the European Parliament and of the Council.

² Tilastoyksikköasetus. Neuvoston asetus (ETY) N: 696/93.

³ Linkki käytössä olevaan TOL 2008 toimialaluokitukseen Tilastokeskuksen verkkosivuilla:
<http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/toimiala/001-2008/index.html>

Kun sama henkilöstö työskentelee useassa osoitteessa, joista ei jokaisesta ole mielekästä muodostaa omaa toimipaikkaa, muodostetaan toimipaikka siihen osoitteeseen, jossa sijaitsee henkilöstön lähin työnohjaus. Näin toimitaan esimerkiksi liikenteessä, rakennustoiminnassa, kouluterveydenhuollossa ja perhepäivähoidossa.

Pääsääntöisesti alle kolme henkilötyövuotta työllistävästä yksiköstä ei muodosteta omia toimipaikkoja, vaan myös nämä ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteeseen. Mikäli toimialalla ei ole työnohjaukselle omaa osoitetta, toimipaikan voi tällöin muodostaa alle kolme henkilötyövuotta työllistävästä yksiköstä.

Näin ollen hyvinvointialueen toimipaikka voi olla esimerkiksi yhdessä osoitteessa sijaitseva terveyskeskus, sairaala tai vanhusten hoivakoti.

Hyvinvointialueen henkilöstö

Hyvinvointialueen henkilöstöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä **hyvinvointialueeseen tai hyvinvointiyhtymään** työ- tai virkasuhteessa olevaa henkilöä, jolle kyseinen hyvinvointialue tai hyvinvointiyhtymä toimii palkanmaksajana. Hyvinvointialueen henkilöstöksi luetaan myös **hyvinvointialueen y-tunnuksen alla toimivien liikelaitosten** henkilöstö.

Näin ollen hyvinvointialueen henkilöstöön **eivät kuulu ulkopuolisilta vuokratut työntekijät**, vaikka näillä korvataankin hyvinvointialueen omia työntekijöitä. **Hyvinvointialueen palkkion- tai avustuksensaajat eivät kuulu hyvinvointialueen henkilöstöön.**

Hyvinvointialueen henkilöstöksi **ei siis lasketa esimerkiksi hyvinvointialueen luottamushenkilöitä** – kuten **valtuutettuja, hallituksen tai lautakuntien jäseniä.**

HYVINVOINTIALUEEN TAI -YHTYMÄN HALLINTO

Luottamushenkilöitä – kuten valtuutettuja, hallituksen tai lautakuntien jäseniä – ei lueta hyvinvointialueen henkilöstöön.

Hyvinvointialueen yleishallinto – kuten hyvinvointialueen johto, kanslia sekä henkilöstö-, talous- ja kirjaamopalvelut – yhdistetään omaksi toimipaikakseen. Yleishallinnosta erotetaan toimialaluokituksen mukaisesti palvelualojen oma hallinto siten, että **sosiaali- ja terveydenhuollon hallinto** yhdistetään omaksi toimipaikakseen.

Hyvinvointialueen hallinnolliseen osoitteeseen muodostuu useampi toimipaikka, jos samassa osoitteessa harjoitetaan toimialaluokitukseltaan toisistaan poikkeavia toimintoja.

Mikäli hyvinvointialueella hallinnollisia asioita hoitaa vain yksi henkilö useilla hallinnon toimialoilla, määräytyy toimipaikan toimiala sen mukaan, minkä toimialan tiedetään tai arvioidaan työllistävän eniten.

Kun hyvinvointialueen hallinto on jaettuna erillisiin omissa osoitteissaan toimiviin yksiköihin, muodostavat tällaiset yksiköt omat erilliset sijaintiosoitteidensa mukaiset toimipaikat toimialaluokituksen mukaisille toimialoille.

Yhteispalvelupisteet

Julkisen hallinnon palveluihin liittyvää **neuvonta- ja vireillepanotyötä tarjoavat yhteispalvelupisteet** ovat osoitteensa mukaisia itsenäisiä toimipaikkoja aina työllistäessään hyvinvointialueen henkilöstöä vähintään kolme henkilötyövuotta. Tätä pienempiä yksiköitä yhdistetään ja ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteeseen. Kun tällaisen toiminnan työllistävyys jää hyvinvointialueetasolla alle kolmen henkilötyövuoden, ei toimintaa eroteta omalla toimipaikalla, vaan se luetaan osaksi hyvinvointialueen yleishallintoa.

TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT

Terveyden- ja sairaanhoitopalvelut

Terveyskeskuksen tarjoamat terveydenhuoltopalvelut ovat toimialan näkökulmasta yhtenäistä toimintaa. Jokainen omassa erillisessä osoitteessaan toimiva **terveyskeskus, terveysasema** tai tällaisen osapalvelu on oma itsenäinen toimipaikkansa. Esimerkiksi **neuvola** muodostaa omassa osoitteessa toimiessaan oman toimipaikan, mutta terveyskeskuksen yhteydessä se kuuluu samaan toimipaikkaan muiden samassa osoitteessa toimivien osapalvelujen kanssa. Samoin hyvinvointialueen tuottamat suun terveydenhuollon palvelut kuuluvat terveyskeskuksen toimialalle.

Terveyskeskuksessa työskentelevää hallintohenkilöstöä ei eroteta terveyskeskuksen toimipaikasta. Erillisessä osoitteessa – esimerkiksi terveysvirastossa – toimiva terveydenhuollon hallinto sen sijaan kuuluu hallinnon toimialalle ja osoitteensa mukaiseen toimipaikkaan.

Kouluterveydenhuollon osalta **kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi ja koululääkäri** kuuluvat toimialaluokituksen mukaisesti terveyskeskuksen toimialalle. Näille muodostetaan koulun osoitteeseen oma toimipaikka aina, kun toiminta työllistää yhdessä kohteessa vähintään kolme henkilötyövuotta. Muulloin ne ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa.

Kouluilla työskentelevä sosiaalihuollon henkilöstö – kuten koulukuraattori ja koulujen sosiaalihoitajat – taas kuuluvat sosiaalihuollon toimialaan ja ne ilmoitetaan vastaavasti kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa aina, kun toiminta ei työllistä yksittäisessä kohteessa vähintään kolme henkilötyövuotta.

Kodeissa kiertävät kotilääkärit ja kotisairaanhoitajat ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa. Yksittäisistä työntekokohteista ei siis muodosteta omia toimipaikkoja. Tästä terveydenhuollon toimialaan kuuluvasta lääkäreiden ja sairaanhoitajien suorittamasta **kotisairanhoidosta erotetaan sosiaalihuollon toimialaan kuuluvat kotipalvelut**, joilla tarkoitetaan erilaisia arkielämän ei-sairanhoidollisia avustuspalveluita, kuten kodinhoitoapua.

Kotisairaala kuuluu terveyskeskuksen toimialaan, ja sen henkilökunta ilmoitetaan lähimmän työnohjauksen osoitteessa.

Vanhusten pitkäaikaishoito terveyskeskusten vuodeosastoilla luetaan terveyskeskuksen toimialalle ja sen toimipaikkaan, kun toiminto sijaitsee muun terveyskeskuksen kanssa samassa osoitteessa. Vanhusten tehostettu palveluasuminen puolestaan luokitellaan sosiaalihuollon toimialalle.

Ruoka-, siivous- ja kiinteistöhuollon osalta oma toimipaikka terveyskeskuksen osoitteeseen luodaan kullekin toiminnalle vain, mikäli sen työllistävyys kyseisessä kohteessa on vähintään kolme henkilötyövuotta. Muussa tapauksessa kukin toiminto ilmoitetaan toimialan mukaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa. Mikäli hyvinvointialueella on esimerkiksi erilliseksi yksiköksi perustettu ruoka- tai siivouspalvelukeskus, sijoitetaan toimipaikka tällaisen keskuksen osoitteeseen.

Alue- ja keskussairaaloiden osalta jokainen omassa osoitteessaan toimiva sairaalarakennus tai -osasto on oma itsenäinen toimipaikka. Sairaalassa työskentelevää hallintohenkilöstöä ei eroteta sairaalan toimipaikasta.

Ruoka-, siivous- ja kiinteistöhuollon osalta oma toimipaikka sairaalan osoitteeseen luodaan kullekin toiminnalle vain, mikäli sen työllistävyys kyseisessä kohteessa on vähintään kolme henkilötyövuotta. Samoin tehdään myös sairaalan yhteydessä toimivan **apteekin sekä pesula- ja vaatehuoltopalveluiden** osalta. Muussa tapauksessa kukin toiminto ilmoitetaan toimialan mukaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa. Mikäli hyvinvointialueella on esimerkiksi erilliseksi yksiköksi perustettu ruoka- tai siivouspalvelukeskus, sijoitetaan toimipaikka tällaisen keskuksen osoitteeseen.

Ympäristöterveydenhuolto

Jokainen omassa osoitteessaan toimiva **ympäristökeskus** tai muu vastaava **ympäristöterveydenhuollon yksikkö** on oma itsenäinen toimipaikkansa. Ympäristöterveydenhuollon ympäristökeskuksessa toimivaa hallinnollista henkilökuntaa ei eroteta ympäristökeskuksen toimipaikasta. Ympäristöterveydenhuollon toimialalle luetaan myös eläinlääkintähuolto ja eläintensuojelu.

Sosiaalipalvelut

Omaishoitajat tai sijaisperhetoimintaa harjoittavat perhehoitajat, jotka eivät ole työsuhteessa hyvinvointialueelle, eivät kuulu hyvinvointialueen henkilöstöön.

Sosiaalipalveluissa esimerkiksi **sosiaaliaseman** tai **sosiaalitoimiston** osoitteeseen voi muodostua useita toimipaikkoja, kun eri toimialoihin kuuluvia toimintoja harjoitetaan samassa osoitteessa.

Sosiaalialalla esimerkiksi sosiaalivirastossa tai muussa vastaavassa sosiaalihuollon johtoyksikössä työskentelevä hallinnollinen henkilökunta kuuluu hallinnon toimialalle ja siihen osoitteen mukaiseen toimipaikkaan, jossa työskentely tapahtuu. Yksittäisissä sosiaalitoimistoissa työskentelevää hallinnollista henkilökuntaa ei eroteta muusta toimipaikan henkilökunnasta, vaan se luetaan samalle toimialalle ja samaan toimipaikkaan samassa osoitteessa toimivan muun henkilökunnan kanssa.

Sosiaaliohjaus, sosiaalineuvonta, etuuskäsittely, sovittelutoiminta ja perheoikeudelliset palvelut kuuluvat keskenään samalle toimialalle. Toiminnan tapahtuessa samassa osoitteessa ne yhdistetään samaan toimipaikkaan. **Vammaisten ja kehitysvammaisten neuvontapalvelut** erotetaan muista neuvontapalveluista samalle toimialalle muiden vammais- ja kehitysvammaispalveluiden kanssa aina kun mahdollista.

Ympäri vuorokautisissa hoito- ja hoivapalvelun yksiköissä **siivous-, kiinteistöhuolto- tai ruokalatoiminnalle** perustetaan yksittäisen laitoksen osoitteeseen oma toimipaikka, mikäli toiminta työllistää kyseisessä kohteessa vähintään kolme henkilötyövuotta. Muussa tapauksessa kukin toiminto ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa. Mikäli hyvinvointialueella on esimerkiksi erilliseksi yksiköksi perustettu ruoka- tai siivouspalvelukeskus, perustetaan toimipaikka tämän keskuksen osoitteeseen.

Sosiaalihuollon toimialaan kuuluviin **asumispalveluihin** luetaan erilaisten ympärivuorokautisten tai muutoin tuettujen asumismuotojen lisäksi erityisryhmille ja muutoin sosiaaliperusteisesti myönnettävät asumisen lainat ja avustukset. Mikäli edellä mainittuja palveluja tarjotaan osana hyvinvointialueen yleis- tai teknistä hallintoa, luetaan ne tällaisen toiminnan kanssa samalle toimialalle ja osaksi kyseistä toimipaikkaa. **Varsinainen asuntojen vuokraustoiminta**, esimerkiksi työsuhdekäyttöön, erotetaan omille kiinteistöalan toimialoilleen.

Sosiaalihuollon toimialaan kuuluva **kotipalvelu** tarkoittaa ei-sairaanhoidollisia avustuspalveluita, kuten kodinhoitoapua, ja se tulee erottaa terveyskeskuksen toimialaan kuuluvasta kotisairaanhoidosta, jota suorittavat kodeissa sairaanhoitajat ja lääkärit. Kotipalveluiden toimipaikka muodostetaan lähimmän työnohjauksen mukaiseen osoitteeseen. Yksittäisistä työntekokohteista ei muodosteta omia toimipaikkoja.

Kotipalvelut jaetaan 1) **perheiden sekä** 2) **vanhusten ja vammaisten kotipalveluihin**, jotka saavat molemmat omat toimipaikkansa. Mikäli hyvinvointialueella on molempia edellä mainittuja palveluja, mutta henkilöstön jakautumisesta näiden kesken ei ole tietoa, tulee jakautuminen arvioida. Mikäli parempaa arviota ei pystytä tekemään, jaetaan henkilöstö toimialojen kesken tasan, mikäli henkilöstöä on vähintään kuusi henkilötyövuotta, eikä siis tasajaolla muodosteta alle kolmen henkilötyövuoden toimipaikkoja. Kun molempien toimialojen yhteenlaskettu työllistävyys on alle kuusi henkilötyövuotta, perustetaan yksi toimipaikka, jolle annetaan toimialoista se, kumman tiedetään tai arvioidaan työllistävän enemmän henkilöstöä.

Mikäli erottelua ei henkilöstön osalta pystytä kotisairaanhoidon ja kotipalvelujen kesken tekemään, ilmoitetaan nämä yhtenä kokonaisuutena. Toimiala sekä toimipaikka valitaan sen mukaan, kummantyyppisen toiminnan tiedetään tai arvioidaan työllistävän enemmän henkilöstöä.

Kouluissa työskentelevä sosiaalialan henkilöstö, kuten **koulukuraattori ja koulujen sosiaaliohjaajat**, ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa aina, kun toiminta ei työllistä yksittäisessä koulussa vähintään kolmea henkilötyövuotta.

Perhepalveluissa toimipaikan voi muodostaa esimerkiksi **lastenkoti, perhetalo tai nuorisoasema** aina vähintään kolme henkilötyövuotta työllistäessään. Pienemmät yksiköt ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa. Vammaisten ja kehitysvammaisten palveluissa näiden ryhmien asumispalvelut erotetaan toisistaan, muilta osin palvelut kuuluvat keskenään samalle toimialalle. **Henkilökohtaiset avustajat** kuuluvat hyvinvointialueen henkilöstöön, mikäli he ovat työsuhteessa hyvinvointialueelle. Nämä ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa.

Vanhusten asumispalveluissa erotetaan laitosmainen asuminen – kuten **vanhainkodit ja vanhusten pitkäaikaishoito terveyskeskusten vuodeosastoilla** – ja toisaalta ryhmäasumiseen perustuvat asumispalvelut, kuten **palvelutalot**. **Vanhusten pitkäaikaishoito terveyskeskusten vuodeosastoilla** luetaan kuitenkin terveyskeskuksen toimialalle ja sen toimipaikkaan silloin, kun toiminto sijaitsee muun terveyskeskuksen kanssa samassa osoitteessa.

Vanhusten palveluissa palvelutalot, palvelukeskukset tai vanhainkodit muodostavat oman osoitteen mukaisen toimipaikkansa työllistäessään sosiaali- ja hoitoalan työntekijöitä vähintään kolme henkilötyövuotta. Kun vanhusten palvelutalo ja vanhainkoti sijaitsevat yhteisesti samassa osoitteessa, muodostetaan näille omat toimipaikat aina, kun molempiin toimipaikkoihin tulee henkilöstöä vähintään kolme henkilötyövuotta. Mikäli henkilöstön jakautumista palvelutalon ja vanhainkodin kesken ei tiedetä tai pystytä arvioimaan, tehdään jako näiden kesken puoliksi. Kun vanhainkodin ja palvelutalon yhteenlaskettu henkilöstö on alle kuusi henkilötyövuotta, valitaan yhteisen toimipaikan toimiala sen mukaan, kumman toimialoista tiedetään tai arvioidaan työllistävän enemmän henkilöstöä.

Päihdehuollossa esimerkiksi A-klinikka tai päihdeongelmaisten päiväkeskus voi muodostaa oman toimipaikan toimiessaan omassa osoitteessa ja työllistäessään vähintään kolme henkilötyövuotta. Pienempiä yksiköitä ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa. Myös ehkäisevää päihdetyötä harjoittava yksikkö, esimerkiksi **raittiustoimisto**, voi omassa osoitteessa toimiessaan ja vähintään kolme henkilötyövuotta työllistäessään muodostaa oman toimipaikan. Muuten toiminta luetaan muihin sosiaalipalveluihin ja ilmoitetaan lähimmän työnohjauksen osoitteessa.

Työllistämispalveluissa toimipaikan voi muodostaa esimerkiksi **työvoiman palvelukeskus tai työpaja** työllistäessään hyvinvointialueen henkilöstöä vähintään kolme henkilötyövuotta. Pienemmät yksiköt ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa.

Maahanmuuttajien palveluissa toimialaluokitus erottelee 1) **laitosmaiset vastaanottokeskukset** 2) **tulkki- ja käännöspalveluita tarjoavat tulkkikeskukset** sekä 3) **avopalveluihin lukeutuvat kotouttamistoimenpiteet**. Esimerkiksi vastaanottokeskus tai tulkkikeskus muodostaa oman osoitteen mukaisen toimipaikan aina vähintään kolme henkilötyövuotta työllistäessään, ja pienemmät yksiköt ilmoitetaan kootusti lähimmän työnohjauksen osoitteessa. Kun esimerkiksi vastaanottokeskus ja tulkkikeskus sijaitsevat samassa osoitteessa, eikä toimintoja pystytä henkilöstön osalta erottamaan toisistaan, muodostetaan yksi yhteinen toimipaikka, jolle toimiala määritellään sen toiminnon mukaan kumpi työllistää tai kumman arvioidaan työllistävän eniten henkilöstöä. Näin toimitaan myös aina, kun jakamalla muodostuisi samaan osoitteesen alle kolme henkilötyövuotta työllistäviä toimipaikkoja.

Palo- ja pelastustoimi

Palo- ja pelastustoimessa toimipaikan muodostaa yksittäinen omassa osoitteessa sijaitseva **palo- tai pelastuslaitos** tai vastaavasti **aluehälytyskeskus**.

Pelastustoiminnan lisäksi esimerkiksi valvonta- ja tarkastustoiminta sekä erilainen **koulutus, neuvonta ja valistus turvallisuusasioissa kuuluvat palo- ja pelastustoimen toimialaan silloin kun palo- tai pelastuslaitos näitä järjestää**. Tällöinkään yksittäisistä työntekokohteista ei muodosteta omia toimipaikkoja.

Ensihoito- ja sairaankuljetushenkilöstö kuuluvat toimialaluokituksen mukaisesti palo- ja pelastustoimen toimialaan ja sen pelastuslaitoksen toimipaikkaan, josta kuljetuksia toteutetaan.

Palo- ja pelastustoimen toimialaan luetaan myös **nuohoustoiminta, kemikaalivalvonta sekä kaluston ja laitteiden korjaamo- ja huoltotoiminta silloin, kun palo- tai pelastuslaitoksen henkilökunta suorittaa** näitä toimia eivätkä ne ole henkilöstön osalta erotettavissa pelastuslaitoksen muusta toiminnasta. Mikäli mainitut toiminnot ovat henkilöstön osalta erotettavissa, erotetaan ne omille toimialaluokituksen mukaisille toimialoilleen ja omiksi toimipaikoikseen aina, kun toiminta työllistää vähintään kolme henkilötyövuotta.